

Γυμνάσιο Βαλτινού

Εργαστήριο Δεξιοτήτων Τμήμα Α1

«Η χλωρίδα και η πανίδα του τόπου μου- Τι απειλείται; -Τι προστατεύεται:»

Ας ξεκινήσουμε με μερικές ερωτήσεις.....

- Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής μας ;

Ναι είναι πάρα πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε τα είδη χλωρίδας και πανίδας γιατί η ζωή στη Γη όπως τη γνωρίζουμε θα ήταν αδύνατη χωρίς αυτά, αφού εξαρτόμαστε άμεσα από τα ζώα και τα φυτά . Γνωρίζοντας τα και δίνοντας ιδιαίτερη σημασία θα μπορούμε να διατηρήσουμε τη βιοποικιλότητα στην περιοχή μας η οποία είναι απαραίτητη για την επιβίωσή μας.

- Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ποια είδη απειλούνται και γιατί ;

Ναι είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ποια είδη απειλούνται γιατί εάν τα γνωρίζουμε θα μπορούμε και να τα προστατεύσουμε !

- Τι μπορούμε να κάνουμε για να προστατεύσουμε είδη που απειλούνται ;

Αρχικά για να προστατεύσουμε τα ζώα πρέπει να μειώσουμε τις πυρκαγιές στα δάση γιατί από κάθε πυρκαγιά που προκαλείται σκοτώνονται πάρα πολλά είδη ζώων και φυτών ,κάποια από αυτά μάλιστα είναι και σπάνια . Μια ακόμα ενέργεια που πρέπει να κάνουμε είναι να αποτρέψουμε την παράνομη υλοτομία . Επιπλέον πρέπει να προσπαθήσουμε να μειώσουμε την αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων , τη ρύπανση του αέρα, του νερού και του εδάφους καθώς και την υπεραλίευση. Εκτός από όλα τα παραπάνω θα πρέπει να υπάρξει και ευαισθητοποίηση από όλους μας. Με αυτές τις ενέργειες σίγουρα θα έχουμε βοηθήσει στην προστασία απειλούμενων ειδών !

Οι κίνδυνοι που απειλούν το δάσος

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες και η οικιστική επέκταση ασκούν ολέθρια πίεση στα δάση της χώρας μας, τα οποία αντικαθίστανται σταδιακά από αστικές και τουριστικές εκτάσεις. Οι

καταστροφικές δασικές πυρκαγιές και οι καταπατήσεις που τις ακολουθούν είναι πολύ συχνά αποτέλεσμα αυτής ακριβώς της ανάγκης για διαφορετική χρήση της γης.

Σημαντική είναι και οι απειλή από την υπερβόσκηση, αφού στη χώρα μας εκτρέφονται ελεύθερα πολύ περισσότερα αιγοπρόβατα από εκείνα που μπορούν να συντηρηθούν στα λιβάδια μας. Η ανεξέλεγκτη και παράνομη βόσκηση, ιδιαίτερα μετά την εκδήλωση πυρκαγιάς, παρεμποδίζει τη φυσική αναγέννηση των δασών, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του οικοσυστήματος και τη διάβρωση του εδάφους. Η υπερβολική βόσκηση θεωρείται η κυριότερη αιτία της εικόνας που παρουσιάζουν σήμερα πολλά ελληνικά βουνά, όπου βλέπει κανείς να προβάλλουν γυμνά βράχια, χωρίς χόμα ή βλάστηση.

Το ανεξέλεγκτο κυνήγι και η λαθροϋλοτομία (σε παλαιότερα χρόνια) αποτελούν εξίσου σοβαρές απειλές για τα δάση μας και τα είδη που ζουν σε αυτά.

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει σημαντικά την ευστάθεια του δασικού οικοσυστήματος είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση. Η όξινη βροχή, αποτέλεσμα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, βλάπτει τα κύτταρα των φύλλων, παρεμποδίζει τη φωτοσύνθεση και μειώνει την αντίσταση των δέντρων στα έντομα και τους ιούς. Επηρεάζει το έδαφος αρνητικά, γιατί δημιουργεί όξινο περιβάλλον με αποτέλεσμα να επιβραδύνεται η αποικοδόμηση των οργανικών υλικών. Τα ελληνικά δάση προσβάλλονται από την όξινη βροχή λιγότερο από τα δάση της κεντρικής Ευρώπης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι και οι αέριοι ρύποι στη πατρίδα μας είναι λιγότεροι, αλλά κυρίως στο γεγονός ότι τα ασβεστολιθικά εδάφη που κυριαρχούν στη χώρα μας εξουδετερώνουν την όξινη βροχή.

Η Χλωρίδα του δάσους

Η Ελλάδα έχει ένα από τα μικρότερα ποσοστά δασοκάλυψης στη Ευρώπη. Το ποσοστό δασοκάλυψης είναι 20% ενώ ένα 25% του εδάφους της είναι καλυμμένο από αραιά δάση και θαμνότοπους

Μερικά από τα συχνά απαντώμενα σε ελληνικά δάση είδη δέντρων είναι τα ακόλουθα:

Πλατύφυλλη δρυς: Μεγάλο δένδρο ύψους ακόμη και 30 μέτρων, με κόμη στην αρχή ωοειδή και στη συνέχεια κυκλική διαμέτρου 15 μέτρων. Τα φύλλα του είναι πολύ μεγάλα, με λοβωτές παρυφές. Η κάτω επιφάνεια στην αρχή είναι τριχωτή, αλλά το τρίχωμα σύντομα εξαφανίζεται. Τα άνθη είναι μονογενή και το φυτόμόνοικο. Ανθίζει τον Απρίλιο και Μάιο. Ο καρπός είναι βαλανίδι χωρίς ποδίσκο και περιέχει ένα μόνο σπέρμα. Είναι είδος ημισκιάφυτο. Επιβιώνει και σε σοβαρή σκίαση, παραμένει όμως σε νανώδη μορφή. Αντέχει στους παρατεταμένους

παγετούς και στους δυνατούς ανέμους. Προτιμά εύφορο, βαθύ γόνιμο πηλώδες έδαφος. Αναπτύσσεται σε όλα τα επίπεδα οξύτητας του εδάφους, εκτός και αν οι τιμές είναι ακραίες. Δεν αντέχει ξηρά, αβαθή, άνυδρα εδάφη. Πρόκειται για φυλλοβόλο είδος δρυός που δημιουργεί εκτεταμένα αμιγή ή μικτά δάση τα οποία καταλαμβάνουν σχεδόν το 1/3 της συνολικής έκτασης των δασών μας και το 80% της έκτασης των φυλλοβόλων δρυοδασών. Εμφανίζεται σε όλη την ημιορεινή περιοχή της ηπειρωτικής χώρας από την Πελοπόννησο έως τη Βόρεια Ελλάδα. Είναι το πολυτιμότερο και σημαντικότερο είδος δρυός στη χώρα μας τόσο για την έκταση που καταλαμβάνουν τα δάση της όσο και για το πολύτιμο ξύλο της τόσο ως καυσόξυλο όσο και ως ξύλο επιπλοποιίας.

Δρυς χνοώδης : Μικρό σχετικά δένδρο με ύψος που σπάνια ξεπερνά τα 20 μέτρα σε ύψος και τα 10 μέτρα σε διάμετρο. Αποτελεί μαζί με την πλατύφυλλη δρυ, το πιο συνηθισμένο είδος των Ελληνικών δασών. Χαρακτηριστικό των φύλλων είναι το πυκνότατο χνούδι της κάτω πλευράς και ο κοντός χνουδωτός μίσχος. (Χνουδωτές είναι και οι δύο επιφάνειες των φύλλων, όταν αυτά είναι λίγων εβδομάδων). Τα άνθη είναι μονογενή και το φυτό μόνικο. Ανθίζει το Μάιο και Ιούνιο. Ο καρπός είναι βαλανίδι χωρίς ποδίσκο και περιέχει ένα μόνο σπέρμα. Είναι θερμόβιο και φιλόφωτο είδος. Τα νεαρά φυτά αντέχουν μόνο σε μέτρια σκίαση, όμως εάν δεν λιάζονται επαρκώς παρουσιάζουν μειωμένη ανάπτυξη. Αντέχουν στις χαμηλές θερμοκρασίες και τους χειμερινούς παγετούς. Προτιμά εύφορο, γόνιμο, πηλώδες έδαφος ακόμη και σε μεγάλες κλίσεις. Αναπτύσσεται ακόμη και σε φτωχά εδάφη, αβαθή και σχετικά ξηρά. Δεν ανέχεται ακραίες τιμές pH.

Κοκκοφόρος δρυς ή πουρνάρι: Αειθαλής θάμνος ή μικρό δέντρο με ύψος μέχρι 10 μέτρα. Είναι είδος ολιγαρκές, θερμόβιο και φωτόφιλο. Το συναντάμε σε φυτοκοινωνίες φρυγάνων και αείφυλλων πλατύφυλλων, σε δάση τραχείας πεύκης αλλά και σαν κυρίαρχο είδος στην κατώτερη υποζώνη της παραμεσογειακής ζώνης βλάστησης. Κοινό στην ηπειρωτική χώρα και στα νησιά.

Γαύρος: Φυλλοβόλο δέντρο, 15-20 μέτρων, ανθεκτικό στη σκιά. Χρειάζεται βαθιά, γόνιμα και δροσερά εδάφη. Είναι είδος που αντέχει στους παγετούς. Το συναντάμε σ' όλη την Ελλάδα μέσα στα δάση. Πολλές φορές λόγω της υποβάθμισης του εδάφους και της βόσκησης, συναντιέται σε θαμνώδη μορφή και σχηματίζει, σε μίξη με άλλους θάμνους, πυκνούς θαμνώνες.

Φτελιά η ορεινή: Δέντρο με ύψος μέχρι 40 μέτρα με πλατιά και πυκνή κόμη. Είδος απαιτητικό, ημισκιάφυτο, ψυχρόβιο, ανθεκτικό στους παγετούς και στους ανέμους. Απαντάται

κυρίως στην υποζώνη της οξυάς σε μίξη με άλλα πλατύφυλλα, στην ηπειρωτική χώρα. Πιθανολογείται ότι είναι η «ορειπελέα» που αναφέρει ο Θεόφραστος.

Φτελιά η πεδινή: Δέντρο με ύψος μέχρι 30 μέτρα αν και συχνά πολύ μικρότερο. Κόμη στην αρχή κωνική, αργότερα διαπλατώνεται. Απαιτεί βαθιά, νωπά και γόνιμα εδάφη και είναι ημισκιάφυτο. Απαντάται στην ευμεσογειακή και παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης σε μίξη με άλλα είδη ή σε ομάδες. Γνωστή και ως «πτελέα» από την ομηρική εποχή.

Μαύρη πεύκη: Δέντρο της ορεινής ζώνης με κορμό ολόισιο και διακλάδωση σε σπόνδυλους, όπως το έλατο. Φθάνει σε ύψος μέχρι τα 30 μέτρα και η κόμη του είναι πλατιά πυραμιδοειδής. Φυτρώνει σε ύψος 500 ως 1.900 μέτρα και έχει μεγάλη γεωγραφική εξάπλωση. Στα βουνά της Κρήτης αντικαθιστά το έλατο, στην Πελοπόννησο το βρίσκουμε ανάμεικτο με το κεφαλλονίτικο έλατο, στη Στερεά Ελλάδα σχεδόν εξαφανίζεται, ενώ στα Άγραφα σχηματίζει μικρές συστάδες με άλλα δασικά δέντρα. Μεγάλα δάση αυτού του είδους υπάρχουν στην οροσειρά της Πίνδου και στα βουνά της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Κάνει βελόνες σε μέτριο μέγεθος και κουκουνάρια μικρά, που ωριμάζουν σ' ένα χρόνο. Είδος ανθεκτικό στις πιο δυσμενείς συνθήκες εδάφους και κλίματος έχει χρησιμοποιηθεί τα τελευταία χρόνια για αναδάσωση στα πιο άγονα και διαβρωμένα ορεινά εδάφη με εξαιρετική επιτυχία.

Δασική Οξυά: Φυλλοβόλο δέντρο, μεγάλου μεγέθους, ύψους 30- 35 μέτρων. Είναι είδος που το συναντάμε σε ψυχρά κλίματα. Στην Ελλάδα απαντάται στα ψηλά βουνά απ' το όρος Οξιά και βορειότερα.

Καστανιά: Δέντρο φυλλοβόλο ύψους 20- 25 μ. Χρειάζεται έδαφος βαθύ, νωπά, χαλαρό πλούσιο σε θρεπτικές ουσίες, χούμο και άργιλο. Με όξινο έως ουδέτερο pH εδάφους και ποτέ σε ασβεστολιθικά πετρώματα. Είδος ημισκιάφυτο που υποφέρει από πρώιμους και όψιμους παγετούς. Απαντάται κυρίως στην παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης σχεδόν σε όλη τη χώρα.

Ιπποκαστανιά: Φυλλοβόλο δέντρο μέτριου μεγέθους, ύψους 20- 30 μέτρων με κόμη πλατειά κυκλική και πυκνή. Ανθίζει το Μάιο και Ιούνιο ενώ μερικές φορές ανθίζει και για δεύτερη φορά το φθινόπωρο, ο καρπός του ωριμάζει το Σεπτέμβριο - Οκτώβριο. Είναι ημισκιανθεκτικό είδος, απαιτητικό, ανθεκτικό στους παγετούς, ευπαθές όμως στους ισχυρούς ανέμους. Το συναντάμε στην παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης στην Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα.

Πλατάνι (Platanus o rientalis): Δέντρο πλατύφυλλο, ύψους 20-30 μέτρων με πλατιά σφαιρική κόμη και οριζόντια κλαδιά. Το βρίσκουμε μέσα σε ρέματα, κοντά σε όχθες ποταμών σε όλη την Ελλάδα.

Σφενδάμι πλατανοειδές: Δέντρο φυλλοβόλο ύψους 15-25 μέτρων, με φύλλα όμοια του πλατάνου. Χρειάζεται εδάφη με αρκετή υγρασία, ασβεστούχα ή πηλώδη, ενώ παρουσιάζει καλή αντοχή στη σκιά. Το συναντάμε στα βουνά της Μακεδονίας, της Θεσσαλίας, της Στερεάς Ελλάδος και της Πελοποννήσου.

Μαύρη λεύκη: Φυλλοβόλο δέντρο με ύψος 20-30 μέτρων. Έχει χοντρό κορμό και έντονα πλατιά κόμη. Το είδος αναπαράγεται με μοσχεύματα. Αυξάνει σε καλά, αργιλώδη, πλούσια σε χούμο εδάφη και είναι είδος φωτόφιλο. Στην χώρα μας εμφανίζεται στα ρέματα και στις όχθες των ποταμών και των λιμνών. Φύεται σε όλες τις Βαλκανικές χώρες, και στη χώρα μας στα βουνά της Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ηπείρου, Φθιώτιδας και Ευρυτανίας.

Ιτιά Λευκή ή αγριοϊτιά: Φυλλοβόλο δέντρο μέσου μεγέθους με ύψος από 7 έως 25 μέτρα. Συναντάται δίπλα σε ρέματα και ποτάμια, βάλτους, δάση και υγρά έλη και γενικά σε πλουσιότερα εδάφη. Δεν αντέχει σε σκίαση ούτε και στους παγετούς, αντέχει όμως σε δυνατούς θαλάσσιους ανέμους και σε υψηλές θερμοκρασίες. Προτιμά τα νωπά και υγρά ή βαλτώδη εδάφη, ελαφριά, μέτρια έως πολύ βαριά. Ανέχεται εποχική κάλυψη των ριζών της από νερό, νεκρώνεται όμως εάν το νερό παραμείνει στάσιμο. Αναπτύσσεται σε όξινα και ουδέτερα εδάφη.

Η ΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η ερπετοπανίδα της Ελλάδας

Γενικά η Ελλάδα θεωρείται σαν μια από τις πλουσιότερες χώρες της Ευρώπης σε ερπετά. Στον ελλαδικό χώρο έχουν καταγραφεί 59 είδη ερπετών εκ των οποίων τα 6 απαντώνται μόνο στην Ελλάδα καθώς και 71 ενδημικά υποείδη.

Από τα διάφορα είδη των ερπετών μερικά που απαντώνται στην Ελληνική επικράτεια είναι η Χελώνα, η Σαύρα, η Οχιά, η Ασπίς (κοινώς Αστρίτης). Τα δύο τελευταία είναι δηλητηριώδη φίδια. Επίσης αφθονούν στην Ελλάδα η Σαύρα η Πράσινη (κοινώς γουστερίτσα), το Νερόφιδο, η Ελαφίς (κοινώς Δενδρογαλιά) κ.ά. Τα ερπετά της Ελλάδας περιλαμβάνουν ευρωπαϊκά, μεσογειακά, βαλκανικά, ασιατικά και αφρικανικά είδη, καθώς και ενδημικά, δηλαδή είδη που δεν συναντώνται σε καμία άλλη περιοχή.

Η ορνιθοπανίδα της Ελλάδας

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της ποικιλομορφίας των βιοτόπων της, αποτελεί χώρα που φιλοξενεί μεγάλο αριθμό ειδών πουλιών. Άλλα από αυτά φωλιάζουν μόνιμα στον Ελλαδικό χώρο, αρκετά διαχειμιάζουν ή απλώς περνούν κατά τις μεταναστευτικές περιόδους και ελάχιστα έχουν περιστασιακή παρουσία. Συνολικά στη χώρα μας έχουν καταγραφεί 422 είδη και 85 υποείδη πτηνών. Το σημαντικό είναι ότι τα περισσότερα από αυτά (σε ποσοστό 94%) ανήκουν στα προστατευόμενα είδη πουλιών.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 196 περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά». Οι «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά» αποτελούν ένα διεθνές δίκτυο περιοχών που είναι ζωτικές για τη διατήρηση παγκοσμίως απειλούμενων ειδών, ενδημικών ειδών ή ειδών πουλιών που εξαρτώνται από τους συγκεκριμένους βιότοπους για την επιβίωσή τους. Το δίκτυο αυτό φιλοδοξεί να εξασφαλίσει στα πουλιά κατάλληλους τόπους για αναπαραγωγή, διαχείμαση ή στάση κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών.

Η ορνιθοπανίδα της Θεσσαλίας

Στη Θεσσαλία έχουν χαρακτηριστεί 20 περιοχές ως «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά»:

- α) Όρος Όλυμπος (Κεντρική Μακεδονία-Θεσσαλία)
- β) Κερκέτιο Όρος (Κόζιακας)
- γ) Αντιχάσια Όρη και Μετέωρα
- δ) Στενά Καλαμακίου και Όρη Ζάρκου
- ε) Περιοχή Ελασσόνας
- στ) Περιοχή Τυρνάβου
- ζ) Μάτι Τυρνάβου
- η) Κάτω Όλυμπος-Τέμπη-Όσσα
- θ) Δέλτα Πηνειού
- ι) Όρος Μαυροβούνι (Λάρισας)
- ια) Ταμειντήρες τέως Λίμνης Κάρλας
- ιβ) Θεσσαλικός Κάμπος
- ιγ) Περιοχή Φαρσάλων

- ιδ) Όρος Πήλιον
- ιε) Νήσοι Κυρά Παναγιά/Γιούρα/Πιπέρι/Σκάντζουρα (Βόρειες Σποράδες)
- ιστ) Όρος Περιστέρι
- ιζ) Αθαμανικά Όρη (Τζουμέρκα) (Ηπειρος-Θεσσαλία)
- ιη) Κοιλιάδα Αχελώου (Ηπειρος-Θεσσαλία)
- ιθ) Όρη Ντελιδίμη και Φτέρη (Άγραφα) (Στερεά Ελλάδα-Θεσσαλία)
- ικ) Όρος Όθρυς (Στερεά Ελλάδα-Θεσσαλία)

Η περιοχή των Αντιχασίων και Μετεώρων είναι πλούσια σε αρπακτικά. Στα αναπαραγόμενα είδη περιλαμβάνονται ο Μαυροπελαργός ο Σφηκιάρης, ο Τσίφτης, ο Ασπροπάρης, ο Φιδαετός, το Σαΐνι, ο Κραυγαετός, ο Σταυραετός, η Πετροπέρδικα, ο Μπούφος, η Αλκυόνη, η Χαλκοκουρούνα και η Μεσοτσικλητάρια.

Η περιοχή του Κερκέτιου Όρους είναι περιοχή σημαντική για τα για τα μεγάλα αρπακτικά πουλιά, ειδικά για τα Όρνια. Στα αναπαραγόμενα είδη περιλαμβάνονται ο Ασπροπάρης, το Όρνιο και ο Χρυσαιτός.

Τα Στενά του Καλαμακίου είναι επίσης περιοχή σημαντική για τα αρπακτικά. Στα αναπαραγόμενα είδη περιλαμβάνονται ο Ασπροπάρης και η Χαλκοκουρούνα. Επίσης εμφανίζονται το Όρνιο, η Αετογερακίνα και ο Χρυσαιτός.

Η περιοχή του Θεσσαλικού κάμπου είναι σημαντική για είδη των αγροτικών οικοσυστημάτων και βρίσκουμε το μεγαλύτερο αριθμό αναπαραγόμενων *Falco naumanni* (Κιρκινέζι) στην Ελλάδα. Άλλα πουλιά σημαντικά στην περιοχή είναι τα εξής: Γκιώνης, Κουκουβάγια, Σαΐνι, Πελαργός, Γαϊδουροκεφαλός, Κάργια, Ωχροστριτίδα, Μικρογαλιάντρα, Κατσουλιέρης, Αμπελουργός, Τσιφτάς.

Η περιοχή των Φαρσάλων είναι σημαντική για είδη των θαμνώνων και των αγροτικών εκτάσεων. Το Κιρκινέζι είναι το πιο σημαντικό πουλί της περιοχής αυτής.

Τα θηλαστικά της Ελλάδας

Από τα περίπου 4.600 είδη θηλαστικών που έχουν καταγραφεί παγκοσμίως, στην Ελλάδα απαντώνται περίπου 116 είδη (και 50 υποείδη), αριθμός που πιστεύεται ότι αντιστοιχεί περίπου στο 90% του συνολικού αριθμού των θηλαστικών που ζουν στη χώρα μας. Πολλά

από τα θηλαστικά του ελλαδικού χώρου είναι σπάνια ή απειλούμενα και αρκετά υποείδη είναι ενδημικά.

Στη συνέχεια αναφέρονται μερικά στοιχεία για ορισμένα μεγαλόσωμα θηλαστικά που απαντώνται στα ελληνικά βουνά:

α) Αρκούδα (*Ursus arctos*): Ο Ελληνικός πληθυσμός της υπολογίζεται σε 120 περίπου άτομα και είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη. Η αρκούδα είναι το μεγαλύτερο θηλαστικό της χώρας. Υπάρχει στη βόρεια Πίνδο και στη Ροδόπη. Έχει εξαιρετική όσφρηση και αποφεύγει πολύ τον άνθρωπο. Είναι πολύ απίθανο να την συναντήσουμε. Συχνά όμως στην Πίνδο βλέπουμε τα βήματά της ή ξυμένους κορμούς δέντρων.

β) Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra*): Το πιο όμορφο θηλαστικό των βουνών μας. Άλλοτε υπήρχε σε όλα τα βουνά της ηπειρωτικής χώρας. Σήμερα μικροί και απομονωμένοι πληθυσμοί επιβιώνουν στον Όλυμπο, τη Β. Πίνδο, τη Ροδόπη, τη Γκιώνα και την Οίτη. Διαλέγει βουνά με ορθοπλαγιές για προστασία και είναι εξαιρετικά προσαρμοσμένο σε αυτό το βιότοπο. Στον Όλυμπο το καλοκαίρι η παρουσία του είναι αισθητή στα Ζωνάρια, στα Καζάνια και στο Οροπέδιο.

γ) Λύκος (*Canis lupus*): Σήμερα νοτιότερα φτάνει μέχρι τον Παρνασσό. Οι πληθυσμοί του μειώθηκαν δραματικά γιατί μέχρι πριν από λίγα χρόνια ήταν επικηρυγμένο είδος, λόγω των ζημιών που προκαλούσε στην κτηνοτροφία.

δ) Τσακάλι (*Canis aureus*): Υπήρχε σε όλη την Ελλάδα. Σήμερα μικροί πληθυσμοί υπάρχουν στη Θράκη.

ε) Λύγκας (*Lynx lynx*): Έχει διαπιστωθεί η ύπαρξή του στην περιοχή του Αώου.

στ) Ελάφι (*Cervus elaphus*): Υπάρχει στην Πάρνηθα (150 άτομα περίπου) και στη Ροδόπη.

ζ) Βίδρα (*Lutra lutra*): Υπάρχει στα ποτάμια της Β. Ελλάδας.

η) Αγριογούρουνο (*Sus scrofa*): Εμφανίζεται μέχρι τα βουνά της Ρούμελης σε φυλλοβόλα δάση.

Απειλούμενα και προστατευόμενα είδη ζώων

Ένα από τα πιο ανησυχητικά φαινόμενα της σημερινής εποχής είναι η ταχύτατη εξαφάνιση. Τα σημαντικότερα απειλούμενα ζωικά είδη της Ελλάδας είναι:

Καφέ Αρκούδα (*Ursus arctos*): το μεγαλύτερο χερσαίο θηλαστικό της Ευρώπης βρίσκεται στην κορυφή της λίστας των υπό εξαφάνιση θηλαστικών της Ελλάδας, ξεπερνώντας σε σπανιότητα ακόμα και τη μεσογειακή φώκια. Ο ελάχιστος δυνατός πληθυσμός της αρκούδας, περιορισμένος κυρίως στην Βόρεια Πίνδο και στην Κεντρική Ροδόπη υπολογίζεται σε 180 άτομα. Ο ολικός αφανισμός της, ωστόσο, από αρκετά Ευρωπαϊκά κράτη και οι πολύ μικρές ομάδες που έχουν απομείνει σε άλλες χώρες, φέρνουν την Ελλάδα στην πρώτη γραμμή της ευρωπαϊκής εκστρατείας για τη διάσωση του είδους. Το καταφύγιο αρκούδας στο Νυμφαίο, περιφραγμένη έκταση σε υψόμετρο 1.350 μέτρων και μέσα σε φυσικό δάσος οξιάς, αποτελεί ζωντανή μαρτυρία της σκληρότητας του ανθρώπινου είδους απέναντι στο εντυπωσιακό ζώο του δάσους. Εκεί φιλοξενούνται πρώην αιχμάλωτες αρκούδες, κυρίως «χορευτρίες» που αιχμαλωτίστηκαν σε νεαρή ηλικία.

Λύκος (*Canis lupus*): Είδος σε κίνδυνο. Σήμερα ο συνολικός πληθυσμός στην Ελλάδα δεν ξεπερνά τα 500-700 άτομα, από τη Θράκη μέχρι τη Στερεά Ελλάδα, σε μικρές και απομονωμένες μεταξύ τους ομάδες. Το γεγονός, όμως, ότι ο λύκος έχει πλέον αποδεκατιστεί στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δεν προστατεύεται σε εκείνες που έχουν ελαφρώς μεγαλύτερους πληθυσμούς, καθιστά αυτομάτως τη χώρα μας μοναδικό τόπο σωτηρίας. Στην Αγραπιδιά της Φλώρινας, σε έκταση 70 στρεμμάτων, λειτουργεί από τον «Αρκτούρο» το καταφύγιο του Λύκου, για τα ζώα που έζησαν σε αιχμαλωσία και η επανένταξη τους στο φυσικό τους περιβάλλον θα ισοδυναμούσε με το θάνατό τους.

Τσακάλι (*Canis aureus*): Είδος σε κίνδυνο. Σήμερα ζει σε ελάχιστες περιοχές των Βαλκανίων και η χώρα μας είναι από τις ελάχιστες χώρες της Ε.Ε που φιλοξενούν πληθυσμούς τσακαλιού. Συνολικά υπολογίζεται πως έχουν απομείνει στη Ελλάδα λιγότερα από 1000 τσακάλια, που περιορίζονται σε απομονωμένους πληθυσμούς στην ηπειρωτική χώρα και στη Σάμο. Η κατάσταση είναι εξαιρετικά σοβαρή στη νότια Ελλάδα όπου οι πληθυσμοί εκτός από απομονωμένοι είναι και πολύ μικροί.

Ελληνικός Ποιμενικός (*Canis familiaris*): Διασώθηκε από τον αφανισμό. Το ενδημικό είδος που εκτρέφεται εδώ και αιώνες για την φύλαξη των κοπαδιών στις ορεινές περιοχές της χώρας, κινδυνεύει σήμερα με εξαφάνιση. Έως το 1998, που ο «Αρκτούρος» ξεκίνησε τη δράση του για την αποκατάσταση και την επαναδιάδοση της φυλής, είχαν απομείνει σε όλη τη χώρα μόλις 25 με 30 καθαρόαιμα άτομα στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα εκτροφής και

χορήγησης ελληνικών ποιμενικών σε κτηνοτρόφους των περιοχών όπου υπάρχει παρουσία αρκούδας και λύκου, διέσωσε το είδος από τον αφανισμό.

Αγριόγιδος (Rupicapra rupicapra): Είδος σε κίνδυνο Σήμερα περίπου 15 απομονωμένοι μικροί πληθυσμοί του βαλκανικού υποείδους - συνολικά 400 με 500 ζώα - ζουν στη Βόρεια και Νότια Πίνδο, στη Στερεά Ελλάδα, στον Όλυμπο, στη Ροδόπη, καθώς και σε δύο ακόμη ορεινές παραμεθόριες περιοχές, το Πίνοβο και την Νεμέρτσικα, κορυφές στην οροσειρά της Τζένας. Η χώρα μας είναι η μοναδική απ' όσες φιλοξενούν το υποείδος που «τρέχει» πρόγραμμα προστασίας, αφού για παράδειγμα στη Βουλγαρία, ή στην Π.Δ.Γ.Μ οργανώνονται μέχρι και εκδρομές για το κυνήγι τους.

Κόκκινο ελάφι (Cervus elaphus): Είδος σε κίνδυνο. Το μεγαλύτερο φυτοφάγο ζώο της χώρας, σύμβολο της θεάς του κυνηγιού στην αρχαία Ελλάδα, έχει σήμερα εξαφανιστεί σχεδόν από το σύνολο της χώρας. Οι μόνες περιοχές όπου υπάρχουν ακόμη μικροί πληθυσμοί του είναι η δυτική Ροδόπη (20-30 άτομα), ο Ίταμος Χαλκιδικής, το Περούλι Τρικάλων και η Πάρνηθα. Στο βουνό της Αττικής, μάλιστα, ζει ο μεγαλύτερος πληθυσμός, που υπολογίζεται σε τουλάχιστον 150 άτομα.

Πλατόνι (Dama dama): Είδος τρωτό σε πολλούς κινδύνους. Με όψη μικροσκοπικού ελαφιού, το πλατόνι ελαφούσα κατάγεται από το νησί της Ρόδου και τα δυτικά παράλια της Τουρκίας. Θα είχε εξαφανιστεί ολοκληρωτικά από την Ελλάδα αν δεν είχε γίνει εισαγωγή ζώων από το υπουργείο Γεωργίας για εκτροφή σε διάφορα εκτροφεία θηραμάτων.

Αγριόγατος (Felis silvestris): Είδος σε κίνδυνο. Ο θρυλικός κρητικός αγριόγατος, που οι ντόπιοι αποκαλούν φουρόγατο, είναι μοναδικό ενδημικό υποείδος που δεν υπάρχει πουθενά στον κόσμο. Μοιάζει με γάτα αλλά είναι πολύ μεγαλύτερο και χαρακτηρίζεται από τους Κρητικούς ζώο - φάντασμα, αφού σπάνια εμφανίζεται μπροστά στα ανθρώπινα μάτια (την ημέρα κρύβεται και κυνηγά τη νύχτα).

Λύγκας (Lynx lynx): Μέχρι το 2001 ήταν είδος σε κίνδυνο. Στη συνέχεια πέρασε στα είδη που οι πληθυσμοί τους ανακάμπτουν χωρίς ωστόσο να βγει από τη λίστα. Επίσης εικάζεται ότι υπάρχει ακόμα στην οροσειρά της Πίνδου και σε δράση στα βόρεια σύνορα της χώρας.

ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

Γενικά για το Δίκτυο NATURA 2000

Το Μάιο του 1992 οι κυβερνήσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέλαβαν μια σημαντική πρωτοβουλία για την διατήρηση της βιοποικιλότητας στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θέσπισαν την Οδηγία Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ για την προστασία της άγριας πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας καθώς και των τύπων οικοτόπων ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Οδηγία εισήγαγε τη δημιουργία ενός Δικτύου Περιοχών Ειδικής Προστασίας (Special Areas of Conservation) όλη την Ευρώπη, το Δίκτυο NATURA 2000 (ΦΥΣΗ 2000).

Από τους 255 τύπους οικοτόπων που έχουν καταγραφεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι 110 έχουν εντοπιστεί στην Ελλάδα, ενώ 76 από τα είδη που έχουν χαρακτηριστεί σαν προστατευόμενα υπάρχουν επίσης στη χώρα μας.

Ο εθνικός κατάλογος της Ελλάδας περιλαμβάνει 264 περιοχές, από τις οποίες οι 52 έχουν δηλωθεί ως «Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά».

Νομός Τρικάλων και Δίκτυο NATURA 2000

http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html

Ειδικότερα στο νομό Τρικάλων υπάρχουν 3 γεωγραφικές περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000:

1. Η περιοχή Ασπροποτάμου
2. Η περιοχή Κόζιακα (Κερκέτιο Όρος)
3. Η περιοχή των ορέων Αντιχασίων και Μετεώρων

Επίσης υπάρχουν και άλλες 3 περιοχές που καλύπτουν μικρά τμήματα του νομού και έχουν ενταχθεί και αυτές στο Δίκτυο NATURA 2000:

1. Η περιοχή των Στενών του Καλαμακίου
2. Η περιοχή της Κοιλιάδας του Αχελώου
3. Η περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο-Κατάρα)

Η περιοχή Κόζιακα (Κερκέτιο Όρος)

Το Κερκέτιο όρος (Κόζιακας) βρίσκεται στο Ανατολικό άκρο της κεντρικής Πίνδου. Χαρακτηρίζεται από γυμνές και βραχώδεις ράχες και κορυφές αλλά και από δασωμένα φαράγγια και δάση Ελάτης.

Η βλάστηση της περιοχής περιλαμβάνει φαράγγια, ξηρά ασβεστολιθικά λιβάδια, ξηρά πυριτικά λιβάδια και αυτόχθονα δάση κωνοφόρων. Ο κυρίαρχος τύπος βλάστησης (42%) είναι τα δάση ελάτης με το είδος Ελάτη η υβριδογενής (ή Μακεδονίτικο έλατο) (*Abies borissi-regis*) το οποίο σχηματίζει αμιγή δάση. Κατά τόπους, σε μικρή έκταση, το έλατο σχηματίζει μικτά δάση με οξιά (συνολικά 1%). Υπάρχουν επίσης δάση φυλλοβόλων με κυρίαρχο είδος τη Δρυ την πλατύφυλλη (*Quercus frainetto*). Στα δάση αυτά παρουσιάζονται και τα είδη Δρυς η χνουδωτή (*Quercus pubescens*), Δρυς η πετραία (*Quercus ceciliflora*) και Δρυς η ευθύφλοια (*Quercus cerris*). Κατά μήκος των ποταμών συνεχούς ροής υπάρχουν δάση πλατάνου (*Platanus orientalis*) με κλήθρα κολλώδη (*Alnus glutinosa*), γιδοιτιά (*Salix capra*), ιτιά η λευκή (*Salix alba*), βουνοϊτιά (*Salix incana*) και άλλα είδη ιτιάς. Υπάρχουν επίσης θαμνώνες πουρναριού (*Quercus coccifera*) σε περιοχές που χρησιμοποιούνται για βοσκοτόπια. Στην περιοχή περιλαμβάνεται και το Πανεπιστημιακό Δάσος του Περτουλίου, το οποίο χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς και είναι ένα πολύ καλά συντηρημένο δάσος.

Στην περιοχή του Κόζιακα υπάρχουν 11 είδη γλωρίδας που είναι ενδημικά ή προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή και την Ελληνική νομοθεσία.

Η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως «Περιοχή Ελεγχόμενης Θήρευσης και καταφύγιο θηραμάτων». Εδώ υπάρχουν πληθυσμοί μεγαλόσωμων θηλαστικών-θηραμάτων όπως το Ελάφι (*Cervus elaphus*) και το Ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*) και το Αγριογούρουνο (*Sus scrofa*), τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης διαχείρισης και προστασίας, κυρίως από την λαθροθηρία. Τρία είδη ζώων που αποτελούν θηράματα - το Πλατόνι (ένα είδος ελαφιού που η επιστημονική του ονομασία είναι *Dama dama*), ένα είδος φασιανού (*Phasianus colchicus*) και είδος πέρδικας - έχουν εισαχθεί και εκτρέφονται στην περιοχή.

Η περιοχή είναι εξίσου σημαντική και για τα είδη άγριας πανίδας που φιλοξενεί, μιας και είναι ένας από τους σπάνιους βιοτόπους για την Αρκούδα (*Ursus arctos*), το Λύκο (*Canis lupus*) και το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*). Άλλα σημαντικά είδη θηλαστικών που απαντώνται στην περιοχή του Κόζιακα και προστατεύονται από την Ελληνική Νομοθεσία

είναι η Νυφίτσα (*Mustela nivalis*), ο Σκίουρος (*Sciurus vulgaris*) και η Αγριόγατα (*Felis silvestris*).

Το βουνό φιλοξενεί, σημαντικούς πληθυσμούς μεγάλων αρπακτικών, κυρίως γυπών, και έχει χαρακτηριστεί ως «Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά» (Important Bird Area). Χαρακτηριστικά είδη είναι το Όρνιο (*Gyps fulvus*), ο Χρυσαιτός (*Aquila chrysaetos*), ο Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), το Χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*), ο Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο Αετομάχος (*Lanius collurio*), η Βαλκανοτσικλητάρα (*Dendrocopos syriacus*), ο Σκουρόβλαχος (*Emberiza caesia*), ο Βλάχος (*Emberiza hortulana*) και η Δενδροσταρήθρα (*Lullula arborea*).

Στην περιοχή απαντώνται και ορισμένα προστατευόμενα είδη φιδιών όπως η οχιά (*Vipera ammodytes*) και η Δενδρογαλιά (*Columba gemonensis*) καθώς και το σπιτόφιδο (*Elaphe longissima*) και το Ασινόφιδο (*Coronella austriaca*) τα οποία θεωρούνται απειλούμενα είδη. Άλλα αξιόλογα είδη ερπετών της περιοχής είναι η Πράσινη Σάυρα (*Lacerta viridis*), η Βαλκανική Πράσινη Σάυρα (*Lacerta trilineata*) και η Κοινή Σάυρα των Τοίχων (*Podarcis muralis*) τα οποία επίσης είναι προστατευόμενα είδη. Έχει καταγραφεί επίσης η παρουσία τριών ειδών χερσαίων χελωνών και ειδικότερα της Ελληνικής Χελώνας (*Testudo graeca*), της Μεσογειακής χελώνας (*Testudo hermanni*) και της Κρασπεδωτής Χελώνας (*Testudo marginata*), η οποία είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας.

Η οικολογική ποιότητα και ισορροπία της περιοχής είναι εύθραυστες και γι' αυτό απαιτούνται συνεχείς χειρισμοί από τη δασική υπηρεσία.

Η περιοχή Ασπροποτάμου

Η κοιλάδα του Ασπροποτάμου είναι μια από τις όμορφες ορεινές κοιλάδες της νότιας Πίνδου, χαμένη μέσα σε παρθένα δάση ελάτων και πεύκων. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία στις εναλλαγές του φυσικού τοπίου. Έτσι εντυπωσιακές είναι οι εναλλαγές των απόκρημνων χαραδρών με τις ράχες, η έντονη δασοκάλυψη με τις γυμνές κορυφές τις Πίνδου, τα πολλά νερά και τα παραποτάμια δάση. Στην περιοχή βρίσκονται οι πηγές του Αχελώου που είναι ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Ελλάδος.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της περιοχής του Ασπροποτάμου είναι το έντονο ανάγλυφο, η κάλυψη από παραγωγικά μεικτά δάση, οι μεγάλες εκτάσεις υποαλπικών λιβαδιών και τέλος τα ποτάμια με την παραποτάμια βλάστηση. Οκτώ δάση Ελάτης, Οξιάς, Πεύκου και Δρυός αποτελούν το λεγόμενο Δασικό Σύμπλεγμα του Ασπροποτάμου, ένα από τα ωραιότερα δασικά

συμπλέγματα της χώρας μας. Σημαντική παρουσία έχουν οι Ιτιές που επιλέγουν τις όχθες του Αχελώου για να αναπτυχθούν, ενώ επίσης συναντώνται η Κρασιά, ο Πλάτανος, η Καρυδιά, η Βελανιδιά, η Κερασιά και η Κορομηλιά. Ο κύριος θάμνος είναι ο Κέδρος. Από τα βότανα ξεχωρίζουν το τσάι, το σαλέπι, η τσουκνίδα, η ρίγανη κ.ά.

Η κοιλάδα του Ασπροποτάμου βρίσκεται στην κεντρική Πίνδο και περιβάλλεται από τις πανύψηλες κορυφές των βουνών Περιστερί (2295 μ) και Τριγγύας (2205 μ). Η περιοχή, εκτός από υψηλή αισθητική αξία, παρουσιάζει ένα σημαντικό αριθμό (πάνω από 20) φυτικών ειδών τα οποία είναι ενδημικά ή απειλούνται και προστατεύονται από την Ελληνική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις. Η περιοχή είναι εξίσου σημαντική και για τα είδη πανίδας που φιλοξενεί μιας και είναι ένας από τους σπάνιους βιότοπους για την Αρκούδα (*Ursus arctos*), τη Βίδρα (*Lutra lutra*) και το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*).

Η περιοχή των ορέων Αντιχασίων και Μετεώρων

Η περιοχή των Αντιχασίων - Μετεώρων καλύπτει γεωγραφικά το ανατολικό τμήμα του Νομού Τρικάλων και περιλαμβάνει το σύμπλεγμα των ορέων αντιχασίων και την περιοχή νότια της Καλαμπάκας. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η μεγάλη ποικιλία στους τύπους της βλάστησης, γεγονός που οφείλεται τόσο στα φυσιογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής (μεγάλο υψομετρικό εύρος από 90-1380 μέτρα) όσο και στη μακρόχρονη χρήση της περιοχής από τον άνθρωπο. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από έντονη εναλλαγή δασωμένων εκτάσεων με μεγάλες ανοιχτές περιοχές, ομαλό ανάγλυφο αλλά και βραχώδεις εξάρσεις. Το κλίμα είναι υπο-μεσογειακό με ζεστά καλοκαίρια και δριμείς χειμώνες.

Όσον αφορά τη βλάστηση, υπάρχουν ξηρά πυριτικά λιβάδια, πλατύφυλλα φυλλοβόλα δάση και πολύ υγρά παρόχθια δάση (στις παραποτάμιες περιοχές δίπλα στους ποταμούς Λιθαίο και Μουργκά) με Πλάτανο (*Platanus orientalis*), Ιτιά λευκή (*Salix alba*), Κλήθρα κολλώδη (*Alnus glutinosa*) και θάμνους. Το κυρίαρχο είδος δέντρου στο φυλλοβόλο δάσος είναι η Δρυς η πλατύφυλλη (*Quercus frainetto*), που συχνά αναμιγνύεται με άλλα είδη Δρυός όπως η Δρυς η χνουδωτή (*Quercus pubescens*), η Δρυς η πετραία (*Quercus ceciflora*) και η Δρυς η ευθύφλοια (*Quercus cerris*).

Η περιοχή αυτή είναι ένας από τους σημαντικότερους βιότοπους για τα αρπακτικά πουλιά στην Ελλάδα. Εδώ βρίσκεται η μεγαλύτερη αποικία (πάνω από 10 ζεύγη) Ασπροπάρη (*Neophron percnopterus*) στην Ελλάδα. Άλλα σημαντικά αρπακτικά πτηνά που απαντώνται και αναπαράγονται στην περιοχή είναι ο Κραυγαετός (*Aquila pomarina*), ο Φιδαετός (*Circaetus*

gallicus), ο Τσίφτης (*Milvus migrans*), το Χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*) και ο Πετρίτης (*Falco peregrinus*).

Η περιοχή είναι επίσης σημαντικότετος βιότοπος για το Λύκο όπου η παρουσία του είδους είναι μόνιμη και αναπαράγεται συστηματικά. Εδώ εμφανίζεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός Λύκων (*Canis lupus*) στη Θεσσαλία. Τα τελευταία χρόνια έχει ξαναεμφανιστεί και αναπαράγεται - μετά από απουσία πολλών δεκαετιών - και η Αρκούδα (*Ursus arctos*).

Η περιοχή των Στενών του Καλαμακίου

Τα Στενά Καλαμακίου είναι ένα φαράγγι που διασχίζεται από τον Πηνειό ποταμό, στο νομό Τρικάλων, με δάσος υδροχαρούς βλάστησης, ανάμεσα σε γυμνούς λόφους. Η περιοχή έχει επίσης ενδιαφέρουσα γεωμορφολογία και φυσικό τοπίο. Η βλάστηση που παρατηρείται είναι τυπική για οικοσυστήματα αυτού του είδους. Χαρακτηρίζεται από τα είδη Ιτιά η λευκή (*Salix alba*), Κλήθρα η κολλώδης (*Alnus glutinosa*), Φτελιά η Πεδινή (*Ulmus campestris*), Λεύκα η λευκή (*Populus alba*), Λυγαριά (*Vitex agnus-castus*), Αρμυρίκια (*Tamarix* sp.) και Βάτα (*Rubus* sp.). Υπάρχουν ακόμα διάσπαρτα δέντρα από Πλάτανο (*Platanus orientalis*) και Νερόφραξο (*Fraxinus angustifolia*).

Στην περιοχή απαντώνται διάφορα ενδιαφέροντα είδη πτηνών όπως είναι το Όρνιο (*Gyps fulvus*), ο Χρυσαιτός (*Aquila chrysaetos*), ο Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), το Χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*) και άλλα. Επίσης συναντάμε Βίδρες (*Lutra lutra*) καθώς και λαφίτες (*Elaphe quatuorlineata*).